

NOD:s kartläggning

CIVILSAMHÄLLETS BEHOV UNDER CORONAKRISEN

Vecka 13

Veckoupdatering (v. 13)

Kartläggning över civilsamhällets behov under coronakrisen

Nedan följer NOD:s veckovisa kartläggning över behov i civilsamhället som uppstått efter coronavirusets utbrott i Sverige. Kartläggningen behandlar exempel på efterfrågade insatser, problembeskrivningar, ny verksamhet, nya samverkansinitiativ och en kortare kommentar över relevanta trender inom sektorn. Mottagare av utskicket är NOD:s styrgrupp.

Civilsamhällets problembeskrivningar och orosmoment

En generell spaning från NOD är att många organisationer gör en avvägning i hur de ska spegla sin oro för situationen. De allra flesta organisationer har kommunicerat ut på sina hemsidor hur de förhåller sig till coronautbrottet och hur deras medlemmar bör agera. Relativt få ger dock uttryck för oro kring konsekvenserna eller diskuterar de eventuella effekter situationen kommer ha på organisationerna och deras verksamhet framöver på sina hemsidor eller i pressmeddelanden. Däremot lyfts denna oro och problembeskrivningarna i facebookdiskussioner och i möten. Personal från NOD har under veckan deltagit LSU:s medlemsmöte och diskuterat frågan med representanter från bland annat Ideell Arena, RFSU, STF, Tollare folkhögskola, samt följt diskussioner som pågått i olika facebookgrupper som samlar civilsamhällesorganisationer, samt tagit del av nyhetsbrev från ett antal civilsamhällesorganisationer, bland annat Forum. Lägesbeskrivningen nedan är en sammanställning av den bild som tecknats utifrån dessa samtal och diskussioner.

Ekonomiska konsekvenser

Intäkter från verksamhet

Många aktörer uttrycker en oro för stora ekonomiska konsekvenser på grund av förlust av intäkter från verksamhet. Ett exempel är Svenska turistföreningen som [förlorar en stor del av sina intäkter genom](#) att deras vandrarhem, fjällstugor och dylikt står tomma. För dem innebär dessa uteblivna intäkter [risk för att behöva säga upp personal och potentiellt tvingas lägga ned sin verksamhet](#). En annan organisation med liknande utmaningar är [Frälsningsarmén, som beskriver stora intäktsförluster på grund av minskade lokaluthyrningar](#), hotellbokningar och inkomster från deras second handverksamhet. Andra som står inför liknande utmaningar är organisationer som får intäkter via uthyrning av lokaler, exempelvis folkhögskolor och

konferensanläggningar. Även organisationer som säljer utbildningar, workshops eller föreläsningar upplever kraftigt minskade intäkter. Dessa konsekvenser drabbar ett stort antal organisationer inom nästan alla delar av civilsamhället, då väldigt många organisationer får intäkter genom försäljningar av utbildningar och föreläsningar.

Bidrag

Bland organisationer som till stor del är finansierade av projektbidrag finns en oro för vilka konsekvenser coronapandemin kommer ha för bidragen från det offentliga. Många uttrycker att de förutsätter att offentliga bidragsgivare kommer att ha förståelse för att projektens utsatta mål inte kommer att kunna uppnås inom den angivna tidsramen och att projekttiderna därmed kommer att kunna förlängas. Den stora oron ligger i hur anställningarna i projekten ska hanteras. Att förlänga projekttider utan att tillföra mer pengar för att täcka upp för ökade personal- och overheadkostnader kommer innebära stora ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenser för föreningarna. Små ideella föreningar har sällan ett stort eget kapital och har därmed svårt att täcka upp för ökade personalkostnader och många oroar sig för att behöva varsla sin personal för att hantera situationen. Det finns också organisationer som redan anställt personal i projekt eller satsningar som nu inte kommer kunna genomföras.

Kopplat till detta uttrycks en oro från många organisationer om hur 2020 års verksamhet kommer att påverka bidragsnivåerna för 2021.

En ytterligare farhåga som framför allt lyfts inom ungdomsrörelsen är risken att tappa medlemmar när det inte går att hålla kontinuitet i verksamheten eller när det inte går att bedriva medlemsvärvade verksamhet. Att förlora för många medlemmar kan bli förödande för många ungdomsorganisationer som kan riskera att förlora sin finansiering från MUCF då den är villkorad med ett medlemsantal på minst 1000 medlemmar.

Insamling

Den grupp av ideella organisationer som bedriver insamlingsverksamhet uttrycker också en oro för minskade intäkter. Det handlar framför allt om de organisationer som värvar månadsgivare på stan, då denna typ av verksamhet i princip ligger helt på is just nu.

Ersättning

Organisationer som utför verksamhet mot ersättning blir också hårt drabbade. Då organisationerna får betalt per utförd insats, exempelvis per genomförd vårdkontakt, kommer ersättningarna att utebli då verksamheten inte kan genomföras. I den typen av verksamheter är ofta antingen utförare eller brukare/deltagare, eller båda, i riskgrupper vilket blir ett stort hinder för att genomföra verksamhet.

Konsekvenser för organisation och verksamhet

Ett annat område som organisationerna uttrycker en stark oro inför är själva organisationen och dess verksamhet. Ett problemområde som lyfts är som nämnt ovan oron inför hur anställningar ska hanteras när viss verksamhet inte kan genomföras, måste skjutas upp eller ställas om. Det upplevs som otydligt huruvida de stödåtgärder kring permitteringar och sjukskrivningar som regeringen presenterat även kommer att gälla civilsamhällesorganisationerna.

Att ställa in, ställa om och skjuta upp verksamhet har många konsekvenser för civilsamhället. Dels vittnar många mindre organisationer om ekonomiska konsekvenser av att behöva ställa in inbokade evenemang, exempelvis årliga större möten, konferenser, festivaler eller läger. Dels innebär det också att mycket verksamhet skjuts fram till hösten, vilket riskerar att skapa en orolig och väldigt stressad höst när ett års verksamhet ska genomföras på ett halvt.

“En förlorad generation medlemmar”

Många organisationer, framför allt inom ungdomsrörelsen, lyfter risken att förlora engagemanget i organisationen. När ledarskapsutbildningar, läger och annan verksamhet måste ställas in missar organisationerna också att förvalta engagemanget hos medlemmarna. Risken är att engagemanget i organisationen urholkas och det blir svårt att växla upp igen när krisen är över. I ungdomsorganisationer där medlemskapet kanske endast är aktuellt under några år av skoltiden blir konsekvenserna av att inte föra vidare kunskap och utbilda nya ledare eller informatörer extra stora.

Försvagad röstbärrroll

En konsekvens av coronaepidemin är också det minskade utrymmet för aktivism och politiskt påverkansarbete. Framför allt ser organisationerna att det inte finns utrymme för att skapa politiska kampanjer, mobilisera och bedriva opinionsbildning kring sina kärnfrågor. Resultatet

blir att beslut fattas utan att organisationerna kunnat påverka eller föra fram sina medlemmars eller målgruppers röst i frågan.

Demokratiskt underskott i organisationerna

Omställningen som framtvingats senaste månaden har också effekter på organisationernas interna demokrati. Att snabbt ställa om organisationen till att bli helt digital är ibland resurskrävande. Många organisationer som ännu inte hade hunnit ha sitt årsmöte står nu inför valet att försöka genomföra det digitalt eller skjuta fram det till hösten. Båda alternativen har konsekvenser, antingen i fråga om tillgänglighet och möjlighet att delta i de demokratiska processerna, eller i form av stadgebrott. De organisationer som redan haft årsmöte ser risker att inte kunna leva upp till de beslut som fattats på årsmötet, att genomföra verksamhetsplaner eller beslutade satsningar.

Konsekvenser för målgrupper och samhället

Utöver de ekonomiska effekterna lyfter civilsamhällesorganisationerna framför allt fram konsekvenserna för sina målgrupper. Flera föreningar som har aktiviteter riktade mot barn och unga rapporterar att deras verksamheter är mer efterfrågade nu när barnen mer än någonsin behöver aktiviteter och där många behöver komma bort från en våldsamt hemmiljö eller missbrukande föräldrar. 4H vittnar exempelvis om ett ökat tryck på deras gårdar, där allt fler vill ta del av deras verksamhet.

De organisationer som bedriver chatt- och telefonlinjer upplever också ett ökat tryck och tolkar det som en konsekvens av att fler i deras målgrupper är hemma och mår dåligt. Exempelvis beskriver Tilia att de blivit mycket mer belastade sedan gymnasieskolorna stängde, då många kuratorer hänvisar eleverna till Tilias stödlinjer. Uppskattningsvis var tredje samtal som Tilia tar emot är kopplat till coronapandemin.

Även verksamheter som riktar sig till andra utsatta grupper, såsom exempelvis äldre, asylsökande eller hemlösa, vittnar om liknande oro för att stödet till de mest utsatta ska minska samtidigt som behovet ökar.

Behov

Civilsamhället uttrycker ett starkt behov av tydlighet kring regeringens stödinsatser – vilka insatser gäller även ideella organisationer? Vilka paket kan civilsamhället också ta del av?

Det finns också ett behov av tydlighet kring hur offentliga bidrag ska hanteras och vad som eventuellt måste betalas tillbaka.

Utöver tydlighet kring de ekonomiska konsekvenserna uttrycker organisationerna också en tydlighet kring hur målgruppernas behov ska bli tillgodosedda i den pågående krisen. Flera organisationer uttrycker också ett behov av tydlighet kring hur dialogen mellan olika offentliga instanser och civilsamhället sker just nu. Det efterfrågas transparent dialog på lokal, regional och nationell nivå, där civilsamhället får möjlighet att samla sig och möta det offentliga tillsammans.

Civilsamhällets olika förutsättningar att ställa om

Vi ser att de stora organisationerna som har väl etablerad kontakt med det offentliga även nu har utarbetade kanaler till berörda departement och myndigheter, men också till allmänheten. Några exempel på detta presenteras nedan.

- LRF har ett tätt samarbete med regeringen för att skydda livsmedelskedjan där LRF tillsammans med andra aktörer inom sektorn har bildat en samordningsgrupp för gemensamma frågeställningar. Gruppen träffar Näringsdepartementet och övriga inblandade myndigheter två gånger i veckan.
- Den 19 mars träffade jämställdhetsminister Åsa Lindhagen Unizon och Roks för att prata om utsatthet i hemmet kopplat till isolering.
- 23 mars kallade statsminister Stefan Löfven och Isabella Lövin de stora pensionärsorganisationerna (PRO, SPF, SKPF) till en videokonferens för att prata om vikten av att äldre stannar hemma.

Krisinformation.se hänvisar till BRIS om hur att prata med barn om viruset, samt Röda Korset i hur att hantera oro.

Vi ser också att dessa organisationer har plats i media, exempelvis genom den gemensamt skrivna debattartikeln mellan BRIS, UNICEF och Rädda Barnen där de efterfrågar stöd till civilsamhället som arbetar med målgruppen barn och efterfrågar "krispaket" från regering, region och kommuner.

Nu har även MSB, tillsammans med SKR, ett samarbete med Civilförsvarsförbundet och Röda Korset (tillsammans med sina samarbetspartners Rädda Barnen, Svenska Kyrkan, Riksidrottsförbundet och Sveriges stadsmissioner) kring stödinsatser för riskgrupper i kommunerna.

NOD ser att stora etablerade organisationer har helt andra muskler för att nå ut med information, efterfråga ekonomiskt stöd och ideella krafter, än andra organisationer i samma sektor. De har också upparbetad kontakt med departement och myndigheter där de kan uttrycka sina behov och lyfta sina identifierade problemområden. Därmed har de större möjligheter att fortsätta driva sin verksamhet och därigenom vara en resurs i krisen när det kommer till att göra insatser för att minska spridningen. Det finns också ett upparbetat samarbete mellan organisationerna, men också mellan organisationerna och den offentliga sektorn som möjliggör samordnade insatser av större omfattning.

Organisationer som inte besitter samma möjligheter, ofta mindre organisationer, har i större utsträckning behövt ställa in eller skjuta upp planerade aktiviteter.

De organisationer som har ordinarie verksamhet för socialt utsatta grupper, barn och unga, eller äldre, som fortfarande har verksamhet i drift, har försökt att ställa om till digitala alternativ. NOD ser att det efterfrågas stöd och vägledning för att hålla digitala arrangemang, så som digitala årsmöten vilket kan vara en viktig insats framöver för att rusta civilsamhället för en längre period av övervägande digital kontakt.

Många organisationer är också i stort behov av extra volontärer då stor del av deras befintliga volontärer är i riskgrupp. Det gäller framförallt organisationer som driver secondhand-butiker, som exempelvis Erikshjälpen som nu vittnar om volontärkollaps när majoriteten volontärer är i riskgrupp och varnar för att organisationens hjälp till utsatta människor uteblir. Det vi kan se i Forums nyläppta rapport [Civilsamhället och coronaviruset](#) är att över 70% av de svarande organisationerna uppger att färre ideella deltar i verksamheten. NOD menar att Volontärbyrån kan fungera som en värdefull aktör när det kommer till att snabbt kunna förmedla volontärer till de uppdrag som efterfrågas just nu inom bland annat socialt arbete, informationsinsatser, integrationsinsatser etc. Volontärbyrån har redan börjat märka upp aktuella uppdrag med "Corona" för att människor som vill bidra i krisen lätt ska kunna hitta ett uppdrag. De ansöker nu också efter volontärer för att vikariera för andra volontärer som är i riskgrupp, främst på secondhandbutiker där den äldre målgruppen är vanlig.

Insamlingsorganisationer

Många av de större organisationerna har meddelat att det kommer att krävas stora ansträngningar för att möta behovet som finns just nu. Efterfrågan på stöd ändras dag för dag och under veckan har vi sett att fler organisationer nu går ut och utlyser extra insamlingar kopplat till krisen.

Postkodlotteriet tilldelade sitt årliga överskott till civilsamhällets organisationer i februari detta år och många av de större nationella organisationerna ingick i den kategorin. I dagsläget finns inget rapporterat om framtida utdelningar från lotteriet och hur det kan påverkas av krisen, men det kan komma att lämna stort avtryck om denna typ av intäktskälla påverkas, då finansiering likt denna många gånger är avgörande för organisationer. NOD menar att detta kan vara en viktig fråga att fortsätta bevaka. Radiohjälpen har extra insamlingar för att stötta pandemins riskgrupper på sin hemsida och det kan vara intressant att titta på hur alternativa finansieringsmöjligheter uppdagas.

Insamling från privatpersoner är något som kan komma att påverkas när situationen i samhället förändras där många människor förlorar sitt arbete. Att dra in sitt bidrag till organisationer kan då vara en följd. I dagsläget ser vi inte några rapporteringar om att individers gåvor har minskat men det kan komma att ändras. Företagssamarbeten är också en avgörande inkomstkälla för många organisationer som nu kan komma att förändras. Därför menar NOD att det är viktigt att bevaka hur dessa former av intäkter kommer att påverkas framöver.

Verksamheter och nya initiativ

Som vi har sett i tidigare krissituationer sätter akuta behov krav på snabba och flexibla insatser. Exempel på detta är facebookgrupper där personer erbjuder isolerade personer i sitt närområde att handla, gå till apotek, rasta hundar etc. Se exempel på karta över hjälpinsatser [här](#).

Bostadsrättsföreningar inför tätare städning av gemensamma ytor och i andra grupper bistår de som kan med verktyg för digitala lösningar för att organisationer ska kunna hålla sina årsmöten. Det finns också många exempel där dessa grupper bidrar med att sprida korrekt information och lägesrapporter för att förhindra desinformation. Allt detta är exempel på olika lokala initiativ och ofta i nyskapade nätverk.

Kännetecknet för coronakrisen är en oförutsägbarhet vilket leder till att dess påverkan på samhället konstant förändras och i nya och flera plan samtidigt. Organisationernas verksamhet och åtgärder har därför i det här korta perspektivet hanterats just på det sättet - några växlar upp för att möta krisen och dess inverkan på olika grupper och individer i samhället, andra drar ner och ställer in och vissa försöker snabbt anpassa sig (digitalisera). Precis som krisen i sig och dess effekter på samhället är de flesta organisationer i ständig

rörelse för att hitta ett nytt läge. Det ger att det sker ett stort informationsutbyte, nya initiativ och anpassningar löpande. Nedanstående text är till vissa delar endast ögonblicksbilder.

Stödorganisationer

De organisationer som arbetar med olika former av stöd och redan har färdiga digitala kanaler, produkter/tjänster tar nu under krisen sitt yttersta ansvar för att även kunna svara på "corona-relaterade" frågor. Det möjliggör för berörda/utsatta/oroliga att använda bekanta verktyg och kanaler men också för nya grupper att hitta dit. En del signalerar också att de nu behöver förstärka både med volontärer och ekonomiska medel för att upprätthålla sin verksamhet.

En del organisationer som till vardags hanterar olika former av klientmöten har övergått till digitala utvärderingar. De organisationer där butiksförsäljning är en viktig inkomstkälla hanterar situationen på olika sätt med bland annat bättre rutiner kring hygien, handskar för butikspersonal, handsprit till kunder etc. Varor som ska skänkas kan även hämtas på plats. Allt för att minska kontakt människor emellan, men med målet att fortsatt hålla verksamheten igång. Frälsningsarmén i Stockholm har också i kommunikation med staden ställt om sina akutboenden till 2 veckors vistelse för att minska risken för smittspridning och få mindre personer i omlopp. Majblomman som vanligen säljs på gator och torg, vilket kommer vara omöjligt den kommande perioden, har en lokal förening som börjat sälja "virtuella majblommor".

Kort sammanfattning

Stödorganisationer

De organisationer som redan hade digitala verktyg och kanaler använder dessa, en del utökar sitt stöd samt breddar verksamheten för att kunna ta emot samtal, chatt och liknande utifrån ett "corona-läge".

Funktionsorganisationer & pensionärsorganisationer

Även här använder organisationerna sina kanaler och plattformar för att ge stöd, råd och tips. Funktionsorganisationerna vägleder främst genom att delge information till riskgruppsmedlemmar och kompletterar informationen med konkreta saker man kan göra för att fortsätta vara aktiv fast man är hemma. Aspekten av att vara "isolerad i hemmet" lyfter även pensionärsorganisationerna som betonar vikten av att hålla kontakt med omvärlden

även om man är ombedd att vara hemma och inte delta i vanliga aktiviteter/möten. Pensionärsorganisationerna lyfter även frågan om risken att utsättas för bedrägerier i spåren av pandemin.

Kultursektorn

Tillfälliga avtal inom scenkonstbranschen har konstruerats för att hantera krisen samt kunna möta publiken. Olika kulturutövare och kulturförmedlare möjliggör för publiken att ta del av t.ex. konserter och scenkonst digitalt. Även olika upprop till stöd och insamlingar för de berörda utövarna har initierats på sociala medier.

Natur / friluftsliv

En sektor som redan uppmuntrar till utevistelse och rörelse i naturen ger nu exempel på stöd och råd för att tex. med barn kunna vara mycket ute i naturen. Det gäller även t.ex. Scouterna som rekommenderar att mycket av deras verksamhet flyttas utomhus.

Studieförbunden

Övergår i den mån det går till digitala kurser och användandet av digitala verktyg och distansundervisning. Många förmedlar även livesändningar av olika arrangemang och möjlighet att ta del av tidigare arrangemang digitalt.

Idrottsrörelsen

RF har genom central vägledning samt riktlinjer till de olika specialförbunden tagit fram material för hur verksamheten ska kunna fortsätta utan större avbrott. Olika insamlingar har genomförts för att motverka det ekonomiska bortfallet på initiativ av gräsrotterna. Initiativ av olika slag från supportrar har också förekommit för att ställa upp och bistå i synnerhet äldre och riskgrupper med tex. matinköp där detta organiserats på Facebook.

RF har även arbetat med fördelning av det stödpaket till idrottsrörelsen som regeringen beslutat om för att minska det ekonomiska bortfallet. Idrottsrörelsen har även den 25/3 slutit en avsiktsförklaring tillsammans med andra aktörer och MSB för att kunna bidra på kommunnivå och vara ett stöd för äldre/rgrp vid tex. Matinköp.

Sakfrågor

Från konsumentorganisationer lyfts tanken om att det kanske inte är önskvärt att återgå till status quo efter Corona-krisen med ohållbar konsumtion och ohållbart resande. Liknande idéer har Greenpeace som menar att den samlade globala insatsen kring Corona-krisen skulle kunna stå som förebild för andra globala kraftsamlingar kring tex. miljön.

Internationellt utvecklingssamarbete

Organisationer med erfarenhet och huvudfokus på internationellt arbete och utvecklingsfrågor bedriver insamlingar till förebyggande arbete kring Corona samt långsiktigt arbete för de som direkt eller indirekt är eller kan komma att bli drabbade (barn).

Erfarenheter från arbete i andra områden där andra virussjukdomar ex. Ebola härjat appliceras nu på andra geografiska platser, men även i Sverige.

Spaning

Kansliet har under dessa dagar försökt följa åtgärder främst på central nivå. På den här nivån finns ofta starka resurser, kompetens och i många fall personal som kan ställa om verksamheten på ett adekvat sätt. Lägre ner finns gräsrotterna, medlemmarna – deras verklighet är annorlunda än den på nationell/förbunds nivå. Nu kommer det vara deras engagemang som ska bära mycket av de kortsiktiga insatser som sker i krisen men man får inte glömma att de även i ett senare skede ska ta vid där den gamla verksamheten stannade.

Detta gäller kanske främst föreningar och sektioner vars syfte är att samla människor kring gemensamma intressen vars fundament i form av social samvaro nu fråntagits dem. En annan reflektion kan vara att mindre lokala föreningar har lättare att anpassa sig till rådande omständigheter och genom lokalkännedom och bra omvärldsbevakning rörande närområdet snabbt kan mobilisera och ställa om resurser och på ett aktivt sätt vara behjälpliga i hanteringen av krisen och dess följder. Vi tror också att man ska hålla ett öga på den internationella scenen vad gäller CSO- och deras eventuella innovationer/verksamheter.

Digitaliseringsomställning/utökning sker på flera fronter, ur ett CSO-perspektiv betyder det bland annat:

- Informationsspridning om a) pandemin b) påverkan på verksamheten c) verksamhet i digital miljö d) konkreta tips för berörda av pandemin
- Etablerade tjänster/verktyg (chatt/tfn) som fanns för stöd används fullt ut och förstärks samt information till olika riskgrupper för att ge stöd/verktyg utifrån deras situation
- En del administration som tidigare skedde fysiskt nu tar plats i en digital miljö
- Stöd för genomförande av möten, årsmöten och liknande (dock väldigt varierande kvalitet och möjlighet)

Verksamhet:

- Organisationer som möter brukare/utsatta har anpassat verksamheten för att kunna möjliggöra fortsatt omsorg/omhändertagande.
- Stödinköp till gamla/riskgrupper så som tex. matinköp, medicin etc. för att underlätta deras vardag. Dels kanaliseras det genom CSO men också genom upprop och liknande på sociala medier.

Civilsamhällets kommunikation under coronakrisen

Civilsamhällets kommunikation efter coronavirusets utbrott har präglats av ett stort allvar inför en utmanande samhällskris. Omfattningen av uppdateringar, tonalitet och vilka specifika områden som organisationerna belyser varierar, men en gemensam utgångspunkt i det budskap som förmedlas är att coronaviruset kommer att ha stor påverkan på sektorn, samt att civilsamhället ser sig själva som en kraft att räkna med i kristider.

Först och främst kan det påpekas att en stor del av kommunikationen har handlat om inställda evenemang i spåren av virusets utbrott. Återkommande teman i kommunikationen från civilsamhället är: (1) frågan om hur coronaviruset påverkar organisationerna/målgrupperna på kort sikt (och direkt), (2) hur organisationerna påverkas på medellång och lång sikt, (3) hur de negativa effekterna kan förhindras samt (4) vad de tidigare punkterna innebär ifråga om förväntade samhällseffekter.

En organisation som på ett väldigt tydligt sätt har ställt om sin kommunikation till att nästan helt utgå från coronaviruset, på grund av dess stora påverkan, är Riksidrottsförbundet (RF). På sin [startside](#) på webben har RF ställt om och berett plats åt ett helt coronaavsnitt, som innehåller samlade nyheter och en FAQ kopplad till nuvarande och kommande utmaningar.

Tyngdpunkten i RF:s kommunikation har legat på den akuta situation som uppstått, till exempel i samband med regeringens beslut att förbjuda folksamlingar över 500 personer, något som innebär att idrottsrörelsen går miste om biljett- och försäljningsintäkter. En analys och beräkning som RF gjort och [kommunicerat ut](#), som enligt organisationen innebär att idrottsrörelsen behöver 500 miljoner kronor i akut stöd, har fått stort genomslag i landets medier. Regeringens snabba hantering och krispaket har getts betydande utrymme i RF:s opinionsbildning. Kommunikationen, både på hemsidan och via sociala medier kan därmed hittills kunnat sägas ha gått i tre steg: (1) kris- och riskanalys, (2) dialog med och åtgärder från regeringen och slutligen (3) fokus på att informera medlemmarna om RF:s roll som stöd i krisen.

Andra aktörer, som organiserar bredare delar av civilsamhället ifråga om sakfrågor, har en mer generell kommunikation om de hinder som den ideella sektorn nu möter. Ett exempel kan hämtas från Forum som i två uttalanden sammanfattat det prekära läge som uppstått, bland annat under rubriken "[Civilsamhällets organisationer under stor press när coronapandemin begränsar social verksamhet](#)". Forums kommunikation och samlade budskap har två inriktningar. Å ena sidan lyfts de svårigheter medlemsorganisationerna (och i förlängningen målgrupperna) nu möter, där organisationen tydligt signalerar genom val av ton att krisåtgärder behövs. Å andra sidan ges tydliga förslag på åtgärder som åtminstone på kort sikt skulle kunna underlätta för civilsamhällets organisationer att klara de utmaningar som uppstått. Dessa [förslag](#) fokuserar främst på att skapa en förståelse från offentliga aktörers sida ifråga om en haltande verksamhet i spåren av coronautbrottet.

Ett särskilt intressant fall som kan lyftas i sammanhanget är Astma- och Allergiförbundet som har ställt om organisationens kommunikation till att nästan fullt ut beröra frågor kopplade till coronaviruset och dess verkan på förbundets medlemmar. Snabb och tydlig information på hemsidan har följts av flera [pressmeddelanden](#). Förbundet har varit [väl synliga i medier](#), något som både kan bero på organisationens tydliga problemformuleringar, breda och troligen (väl)riktade kommunikationsinsatser samt att kommunikationen har utgått från konkreta utmaningar som medlemmarna möter i vardagen (till exempel när tydlighet från Folkhälsomyndigheten [efterfrågas](#) för att kunna underlätta för riskgrupper). Förslag om referensgrupper och inrättande av "coronaråd" visar att Astma- och Allergiförbundet, likt

flera andra organisationer, tidigt kommit med konkreta förslag som går bortom kortsiktiga insatser för att säkra exempelvis ekonomisk överlevnad. Detta till synes metodiska kommunikationsarbete kommer sannolikt att upprepas också av andra organisationer.

En generell slutsats är att organisationernas kommunikation utgår från de konkreta nödgärder som man anser att målgrupperna behöver informeras om. Medan de flesta av ovan nämnda organisationer fokuserar på ett framåsyftande arbete har andra inriktat sig på omvärldsbevakning kring sociala effekter av åtgärder mot coronavirusets verkningar.

Kommunikationen både från t.ex. RF, Forum, LSU och Astma- och Allergiförbundet vittnar också om att stor vikt läggs vid samverkan med det offentliga. Utöver redan nämnda organisationer märks detta också tydligt i [KLYS](#) (Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd) kommunikation på webben, där flera av de senaste nyheterna handlar om förslag på krispaket för organisationens målgrupper, samt den dialog som sker med offentliga aktörer så som regeringen och Region Stockholm.

Tydlighet från och samtal med offentliga aktörer uppskattas av civilsamhället, vilket leder till slutsatsen att det finns ett stort behov av en dialog mellan parterna som bygger på en förståelse för de specifika utmaningar som civilsamhället nu möter. Detta märks till exempel i fallet Civos, som samlar en rad olika civilsamhällesorganisationer i sitt paraply.

Organisationens enda specifika information kring coronabrottet är ett [Facebook-inlägg](#) som lyfte att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) bjöd frivilligorganisationer till samtal om sektorns roll vid samhällskriser.

Slutsatsen är generell, där i princip samtliga civilsamhällesorganisationer fäster stor vikt vid den respons som myndigheter och regering har gett på de initiala problemframställningarna som den ideella sektorn både gemensamt och var för sig har uttryckt. Organisationernas krismedvetenhet tillsammans med regeringens snabba hantering och respons på den situation som försvårat civilsamhällets arbete har sannolikt bidragit till att den ideella sektorn förutom att identifiera nya behov som har uppstått (se t.ex. Forums konkreta åtgärder och RF:s ekonomiska analys som nämnts ovan) också har kunnat koncentrera sig på att sammanfatta tillgänglig information av värde för de egna medlemmarna (se t.ex. LSU, Astma- och Allergiförbundet och RF).

Sammanfattningsvis kan det sägas att organisationer som snabbt har tydliga budskap och en målinriktad kommunikation har fått ett betydande utrymme i medier (se till exempel RF och Astma- och Allergiförbundet). Därutöver varierar användandet av olika kanaler, samt vilka

coronarelaterade utmaningar som lyfts, där somliga organisationer inriktar sig på att informera internt kring effekter på organisationen, medan andra i större utsträckning beskriver risker för målgruppen i bredare opinionsbildande forum och genom fler externa kanaler, till exempel via traditionella och sociala medier. Det är också noterbart att tonaliteten följer kommunikationens omfattning. De organisationer som kommunicerat mest aktivt kring virusutbrottet är tenderar också att uttrycka den krisstämning som till viss del råder. En anledning till detta skulle kunna vara att paraplyorganisationer (likt RF och Forum) har större resurser och en bättre överblick av utmaningarnas omfattning jämfört med små organisationer som drabbas hårt men inte når ut med budskap om det akuta läget.

Nästa veckouppdatering sänds fredagen den 3 april. För frågor om utskicket, kontakta NOD:s kansli (info@nodsverige.se)